

دستور جلسه آتیه را راجع بودجه قرار دهند
نایب رئیس - آقایانیکه موافق هستند جلسه از برای فردا مین شود قیام نمایند (عده قلیلی قیام نمودند) - تصویب نشد - پس جلسه آتیه همان روز سه شنبه سه ساعت بغروب مانده ودستور هم شور در بقیه قانون تشکیلات مالیه و تعیین تکلیف بودجه عدلیه و انتخاب یکنفر از برای اداره مباشرت خواهد بود
معمل الدوله - راجع باینکه در بودجه عدلیه مذاکره شود بنده مخالف هستم و عرض میکنم بودجه عدلیه لازم برای نخواهد بود و لازم به تعیین تکلیف میباشد قسمت معمولش که بموقع اجرا گذارده شده است و قسمت غیر معمول آنها هم عجلتاً محتاج برای نیست زیرا موافق رائسی که سابقاً داده شده است باید بودجه هائی که از کمیسیون گذشت موقتا بموقع اجرا گذاشته شود تا وقتی که بودجه کل جمع و خرج بعمل بیاید آنوقت رای گرفته شود
نایب رئیس - البته این مسئله مذاکره لازم ندارد و اگر هم مذاکره لازم باشد باید روز سه شنبه مذاکره شود .
 (مجلس یکساعت و نیم از شب گذشته ختم شد)

جلسه ۴۰

صورت مشروح مجلس روز سه شنبه دهم شهر رجب ۱۳۲۳

مجلس تقریباً دو ساعت قبل از غروب در تحت ریاست آقای مؤتمن تشکیل و صورت مجلس روز شنبه هفتم فرائت گردید
 غائبین بدون اجازه آقایان حاج امام جمعه - حاج شیخ اسمعیل - امیر مؤید
رئیس - در صورت مجلس ایرادی نیست؟
محمد هاشم میرزا - آقای آقا سید فاضل نطق خودشان را که توضیح دادند و آقای مخبر متقاعد شدند و استعفاى خودشان را پس گرفتند در اینجا نوشته نشده است
رئیس - همینطور اصلاح میشود - دیگر در صورت مجلس ایرادی نیست (ایرادی نشد) صورت مجلس تصویب شد
 دستور امروز اولاً شور دوم در بقیه قانون تشکیلات مالیه از ماده ۴۵ است (ماده ۴۵ بمضمون ذیل فرائت شد)
 ماده ۴۵ - وظایف کمیسیون تطبیق حوالجات بشرح ذیل است
 (۱) تطبیق حوالجات مستقیم و اعتباری با بودجه ها و اعتبارات مصوبه و تصدیق آنها قبل از رسیدن بامضای وزیر مالیه
 (۲) رسیدگی بحساب ادارات صاحب جمع نقدی و جنسی که در حکم نقدی است
 (۳) رسیدگی بحساب وزارتخانه ها و کمیانی ها و اشخاصی که مطابق قرار داد ها باید حقی بدولت بدهند
رئیس - در ماده ۴۵ ملاحظاتی هست یا نیست .
حاج شیخ حبیب الله - کی باید حوالجات را بدهد

رئیس - وزیر که در اینجا نیستند که جواب بدهند آقای مخبر جواب خواهند داد
مخبر - تکلیف حوالجات در مواد قبل معین شده است مراجعه بفرمائید
حاج شیخ حبیب الله - در جائی تعیین نشده است که حواله دادن از وظایف کیست
مخبر - بنده تصور میکنم خیلی ساده است حواله را ممکن است دو قسمت کرده یکی نوشتن کلمات اول کاغذ یکی امضاء کردن بالاخره اگر يك اداره مخصوصی نداشته باشد ممکن است اداره محاسبات مالیه حواله بدهد اما آن قسمت مهم که اول کاغذ می آورند و بامضاء میرسد معین کردیم که با وزیر است پس در اینصورت معلوم است که حواله قبل از رسیدن بامضای وزیر مالیه میرود بکمیسیون تطبیق حوالجات برای تعیین اینکه آیا با بودجه ها و اعتبارات مصوبه مطابق است یا خیر اگر موافق بود در حواله تصریح میشود و بامضای وزیر میرسد و الا رد میشود
رئیس - غیر از این دیگر ایرادی نیست ؟ (اظهاری نشد) رای میگیریم در ماده ۴۵ آقایانی که این ماده را تصویب میکنند قیام فرمائید (عده کثیری قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد - ماده ۴۶ فرائت می شود .

(بمضمون ذیل فرائت شد)

ماده ۴۶ - کمیسیون میتواند هر نوع اطلاعات راجع به ایامات و مخارج دولتی را که لازم بدانند از ادارات و دوائر مالیه مستقیماً و از ادارات دیگر بتوسط وزارت مالیه بخواهد و تمام آنها مکلف در دادن این اطلاعات هستند .
مخبر - بواسطه حذف يك ماده تمام مواد تغییر خواهد کرد .
رئیس - بله بعد مرتب خواهد شد - در ماده ۴۶ ملاحظاتی هست ؟
 رای میگیریم آقایانیکه ماده ۴۶ را تصویب میفرمائید قیام کنند
 (عده کثیری قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد - ماده ۴۷ فرائت می شود .

(بمضمون ذیل فرائت شد)

ماده ۴۷ - اگر کمیسیون در ضمن اجراء وظایف خود نقصی در اجرای قوانین و نظامنامه های راجع بمالیه مشاهده کند راپورت آنرا بوزیر مالیه می دهد در صورتیکه از طرف وزیر مالیه اقدامی در جلوگیری نشد کمیسیون مزبور میتواند در اینباب مستقیماً بمجلس شورای ملی و در غیاب مجلس بهیئت وزراء راپورت دهد .

رئیس - در این ماده ملاحظاتی هست ؟

حاج شیخ حبیب الله - در اینجا مینویسد که اگر از طرف وزیر مالیه اقدامی در جلوگیری نشود کمیسیون مزبور میتواند در این باب مستقیماً چون در اینجا برای کمیسیون تکلیف میشود باید بنویسند که (باید در این باب) اینکه مینویسد (میتواند) اگر نکرد تصحیح کار نخواهد بود و اما اگر (باید) نوشته شود تکلیف برای او معین میشود و مکلف خواهد بود .

مخبر - در دفعه اول کمیسیون را مجبور کردند که وقتی که در اجرای قوانین تخلفی مشاهده کرد باید بر رئیس مستقیم خودش که وزیر مالیه است راپورت بدهد و بهمین درجه هم کافی بود بجهت اینکه کمیسیون بوظیفه خودش عمل کرده است و راپورت خود را بر رئیس خودش داده است حالا برای تاکید نوشته ایم که اگر در موقعی وزیر مسامحه کرد کمیسیون میتواند راپورت آنرا بهیئت دولت و مجلس بدهد اینطور بهتر است و این قبیل مواقع را خوبست بنظر خود کمیسیون واگذار کنیم .

ناصر الاسلام - بنده با این اعتراض آقای حاج شیخ حبیب الله موافقم زیرا در وظایف این کمیسیون معین میشود در صورتیکه يك خلاف ترتیبی مشاهده کند میتواند بوزیر مالیه راپورت دهد (می تواند) اورا ملزم با اطلاع دادن بمجلس بکند اگر در نظر داریم که این کمیسیون باید از خلاف کاری جلوگیری کند اینک (میتواند) او را بجلوگیری وادار نمیکند زیرا ممکن است در آن موقع که کمیسیون نخواهد یا از وظایف خودش نداند که بوزیر یا به مجلس اطلاع بدهد اگر در این قانون آن کمیسیون را ملزم کنیم و اینرا یکی از وظایف او قرار بدهیم که اگر تخلف کند در مقابل مجلس شورای ملی مسئول است بهتر است و بعقیده بنده خوبست (باید) نوشته شود .

مخبر - اگر در اینجا يك قدری دقیق شویم این ماده راجع باینجا نیست زیرا وظایف این کمیسیون راجع بحوالجات است و این برای این است که اگر در ضمن يك خلاف قانون مشاهده کنی این خلاف قانون بکلی مستور نماند باشد اگر در قسمت اول این ماده درست ملاحظه فرمائید می بینند که (میتواند) ندارد میگوید اگر خلاف قانونی در اجرای قوانین و نظامنامه ها مشاهده کرد باید بوزیر مالیه راپورت بدهد با وجودیکه این يك مسئله فرعی است معیناً مکلف است که عمل کند و بوزیر مالیه اخطار کند حالا ممکن است يك فرض باشد که وزیر مالیه بجهتانی جلوگیری از نقض قانونیکه در اینصورت اگر این حق قطعاً باین کمیسیون بدهیم که حتماً باید بهیئت وزراء و یا بمجلس شورای ملی راپورت بدهد يك استقلال باو داده ایم کز بابت است از آنچه در نظر داریم و نخواستیم این استقلال را با او بدهیم لهذا تعیین این مواقع را بخود کمیسیون واگذار کردیم اگر کمیسیون دید که مسئله خیلی بزرگ است و وزیر مالیه بدون هیچ جهتی تعقیب نکرده است و قابل این است که بهیئت وزراء یا بمجلس شورای ملی راپورت بدهد آنوقت ممکن است اطلاع دهد و اگر دید در واقع عدم تعقیب وزیر مالیه بيك نظر جهت صحیحی بوده است اطلاع لازم نیست پس در شق اول که اطلاع دادن است بوزیر مالیه مجبور است اطلاع دهد (میتواند) نیست (میتواند) در شق ثانی است و گمان میکنم که اشکالی هم در اینجا باشد

ناصر الاسلام - توضیحات آقای مخبر بنده راقانع نکرد زیرا در يك قسمت توضیحاتشان اظهار فرمودند که این وظیفه کمیسیون نیست و زائد است اگر وظیفه کمیسیون نیست این ماده در اینجا نوشته شود همینطور که فرمودند کمیسیون در موقعی که خلاف قانون مشاهده کرد باید بوزیر مالیه اطلاع

وقار السلطنه در موضوعیکه از باب فرمودند بنده استعفای خود را پس میگیرم تا تکلیف هر دو مان معلوم شود

رئیس آقای آقا میر زاسید محمد صادق از کمیسیون خارجه و مالیه بواسطه کسالتیکه داشتند استعفا کرده اند در جلسه آتیه قبل از آنکه بمجلس تشریف بیاورند باید دو نفر برای کمیسیون خارجه و کمیسیون مالیه معین کنند و نظار را حال معین میفرمایند و قبل از جلسه آینده انتخابات بعمل میاید

وقار السلطنه - در دو جلسه قبل سؤالی از آقای وزیر داخله راجع بشکایات اهالی کردستان کرده بودم جواب ندادند

رئیس - عرض کردم که در جلسه آینده میاید برای جواب تمام سؤالات و آقای نصرت الدوله هم تشریف دارند بایشان یاد آوری میکنند که جوابش را حاضر بکنند که در جلسه آینده جواب بدهند جلسه آینده پنجشنبه سه ساعت بغروب مانده دستور بقیه قانون تشکیلات مالیه در آن باب مغالیه نیست (گفته شدخیر)

(مجلس دو ساعت از شب گذشته ختم شد)

جلسه ۴۱

صورت مشروح مجلس روز پنجشنبه

دیازدهم شهر رجب سنه ۱۳۲۳

مجلس تقریباً یکساعت قبل از غروب در تحت ریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل و صورت خلاصه مجلس روز سه شنبه دهم قرائت گردید .

غائبین بدون اجازه - آقایان حاج امام جمعه - حاج شیخ اسمعیل - شریعتمدار .

غائبین با اجازه - آقای صدر الملک .

رئیس - آقای معتمد الدوله در صورت مجلس اظهاری دارید ؟

معدل الدوله - در آنموضوعی که نوشته شده بنده دوقره از مجازات مامورین مالیه را موکول کردم بقانون استخدام بنده همچو نظری نداشتم مقصودم این بود که عجلتاً در این قانون باشد تا تاسیس (کنسی دتا)

رئیس - همینطور اصلاح میشود - دیگر ایرادی نیست (اظهاری نشد) صورت مجلس تصویب شد - دستور امروز شور در قانون تشکیلات مالیه و بقیه مذاکرات در پیشنهادهای راجع باجراه بودجه ها قبلاً چون بعضی از آقایان نمایندگان از آقای وزیر داخله سؤالاتی دارند سؤالات میشود بمداخل در دستور می شویم آقای آقا شیخ یحیی نماینده کرمان راجع بتظلم اهالی کرمان از وزیر داخله سؤالی داشتید ؟

آقا شیخ یحیی - در مسئله شکایات قساطبه اهالی کرمان خصوصاً اهالی رفسنجان و زرنند از حکام خاطر مبارک وزارت داخله از تمدیات فوق العاده که با اهالی کرمان شده مستعضر است و گویا ماموریتی هم برای رسیدگی از طرف وزارت داخله به افخیم السلطان داده شده و او را فرستاده اند او هم تصدیق کرده است از آقای وزیر داخله سؤال مینمایم در صورتیکه صحیح است برای احقاق حق اهالی بیچاره چه اقدامی فرموده اند ؟

وزیر داخله - در مسئله شکایات اهالی کرمان وزارت داخله خودش تا یک اندازه ای بی سابقه نیست ولی خاطر نمایندگان محترم مسبوق است که ماناژه

داخل در کار شده ایم و پنج شش روز است برگرام ما بمجلس آمده است و از آن روزیکه برگرام ما تصویب شده است داخل در کار شده ایم و مشغول رسیدگی هستیم که از چه راه و از چه طریق داخل در عملیات و رسیدگی شویم و تا حال چند تلگراف هم در این خصوص بسردار ظفر شده است ولی در شهر نیست باقطاع و افشار رفته است از طرف وزارت داخله باو نوشته شده است که زودتر بشهر بیاید البته پس از آمدن بشهر تحقیقات لازمه و احقاق حق متظلمین را خواهد نمود و هر گاه درست رسیدگی ننمود دولت حاضر است خود او را عزل نماید .

آقا شیخ یحیی - بله مأمورین بختیاری که در آنجا هستند ماهی هشت هزار تومان از دولت حقوق میگیرند و بهلاوه حق حکومتی هم بآنها داده میشود معذک از اهالی بیچاره آنجا سیورسات و جریمه بزور می گیرند در این خصوص بوزارت داخله هم عرض کرده بودم استدعا دارم اقدامات خودشان را هم در این خصوص بفرمایند .

وزیر داخله - در تمام این فقرات از طرف وزارت داخله کتباً و تلگرافاً تعلیمات لازمه بسردار ظفر داده شده است و مبنی بر اطلاعاتی که خود وزارت داخله دارد حق میدهد که با اهالی ظلم شده است و بسردار ظفر تأکید شده رفع این اشکالات را بنماید و حقیقت امر را اطلاع بدهد و بسردار ظفر هم وعده داده است که بعد از ورود اقدامات خودش را اطلاع بدهد حاکم رفسنجان را هم تغییر داده و منتظم السلوه را هم تغییر می دهد پس از ورود بشهر رفع این مقدمات را خواهد نمود و هر گاه ننمود البته احضار بطهران شده و رجوع به مالیه میشود و پس از اثبات در عدلیه از حکومت معزول خواهد شد البته دولت مسئول است و رفع ظلم را از رعیت بیچاره مینماید .

رئیس - آقای حاج میرزا حسین ار آقای وزیر داخله استیضاح داشته بعد تبدیل به سؤال نمودید .

حاج میرزا حسین - باه از بدو ورود سردار محیی تا امروز از اهالی کردستان لاینقطع تلگراف تظلم و شکایت بوزارت داخله میرسد و هنوز منتج نتیجه نشده است تا اینکه علماء و اعیان آنجا در تلگرافخانه متحصن شده باز هم منتج نتیجه نشد تا اینکه تمام کسبه تعطیل کرده اند و فعلاً چهارده پانزده روز است که در آنجا تعطیل عمومی است و آقای وزیر داخله مسبوق هستید خواستم بدانم در این مسئله چه اقداماتی کرده اند اگر اشکالاتی هم دارند هر چه هست بفرمایند تا ما تکلیف خودمان را بدانیم .

وزیر داخله - در خصوص کارهای سردار محیی شکایاتی زیاد همینطوریکه میفرمائید رسیده است راست است هیئت دولت هم در اینمدت مشغول بعضی تحقیقات بوده ولی نه اینکه تمام اهالی شکایت داشته باشند بعضی ها هم اظهار رضایت کرده اند معذک دولت در صدد رسیدگی است بالاخره تصمیمی که اخیراً دولت کرده است اینست که سردار محیی یکماه در طهران بماند و از طرف وزارت داخله و چند نفر و کلاکه برای مذاکره با آن کسانی که متحصنند در تلگرافخانه رفته بودند تلگراف شد که از این تاریخ تا یکماه دیگر با خودشان یا وکیل

مسلم خودشان را معین کنند بیایند بطهران و در عدلیه جزء جزء شکایات خود را اظهار نمایند نه شکایات علی العموم چون بشکایت علی العموم که نمی شود سردار محیی راعزل نمود باید شکایات را جزء جزء معین نمود که مواد شکایات چیست اگر واقعیت دارد در واقع عدلیه معلوم وثابت خواهد شد و پس از ثبوت البته سردار محیی عزل خواهد شد و احقاق حق آنها بعمل خواهد آمد و الا چنانچه بی مأخذ باشد سردار محیی را که سالها در مشروطیت زحمت کشیده و در جزء سردارهای مشروطه ما بوده است نمیتوان بی مأخذ عزل کرد دولت در عوض همه آن جان فشانیها کار بزرگی نکرده است نهایت حکومت کردستان را باو داده است در صورتیکه خدمات او برو کلاه و ملت پوشیده نیست و دولت بایستی در حق این نوع خدمتگزاران همراهی کند .

حاج میرزا حسین - راجع باین که فرمودند که تلگرافات رضایت و شکایت هر دو رسیده است صحیح است اما وقتیکه ما ملاحظه کنیم بین کسانیکه شکایت یا رضایت داشته اند بینیم که از دو نفر گذشته تمام اهالی کردستان شکایت داشته اند فقط از دو نفر رضایت رسیده یک فقره شخصی است که از اهالی گروس است و یکی دیگر هم از اهالی کردستان است شخص آخوندی بوده که سه هزار تومان از او گرفته اند و لقب شیخ الاسلامی باو داده اند یکی هم آن شخص است که کافه رضایت نوشته است اینکه میفرمائید در مدت یکماه حق دارند وکیل معین کنند چطور میشود بعد از این شکایات حالیه وکیل معین کنند و بیایند در طهران محاکمه کنند اهالی آنجا بهیچ وجه اطمینان ندارند که بیایند در اینجا شکایات خودشان را بکنند زیرا ممکن است باز سردار محیی حاکم باشد و آنوقت در صدد تلافی بر آید بدتراز سابق با آنها رفتار کند خوب است اگر دولت مقتضی بداند اول سردار محیی را عزل کند تا اینکه اهالی بتوانند با کمال جرئت شکایت خودشان را بکنند .

وزیر داخله - اولاً در خصوص اینکه میفرمایند رضایت از یکی دو نفر بوده بنده عرض میکنم شاید بیشتر از دو فقره بوده و اما در خصوص اینکه میگوئید از یک آخوندی سه هزار تومان پول گرفته شده است بنده عرض میکنم برای لقب شیخ الاسلامی هیچکس سه هزار تومان پول نمیدهد بنده که در مجلس شورای ملی نمیتوانم این مسئله را تصدیق کنم اگر اینطور میگفتند و می فهمیدیم و معین میشد دهنده که نمیگوید گیرنده هم که نمیگوید شاید مغرضین این حرف را زده اند و اما اینکه میفرمایند سردار محیی از حالا عزل شود بنده تصور میکنم صحیح نباشد زیرا از برای دولت هیچ وقتی باقی نمی ماند بواسطه اینکه ممکن است هر حاکمی را که دولت بخواهد يك ولایتی بفرستد بمجرد اینکه چند نفر با تحریک یا بدون تحریک شکایت بکنند یا راضی نباشند فلان آدم حاکم باشد فوری دولت او را عزل کند اگر اینطور باشد دولت نمیتواند هیچ کجس مأمور داشته باشد فرق نمیکند همین شکایات هم از کرمان رسیده است البته همه اینها باید تحقیق شود و رسیدگی شود مادامی که حرف میزنیم اگر واقعاً شکایات آنها صحیح است میتوانند